

KOMISJONI OTSUS,**3. november 2009,**

seoses EÜ asutamislepingu artikli 95 lõike 5 kohaselt Portugali Vabariigi teatatud piirkondliku määruse eelnõuga, milles kuulutatakse Madeira autonoomne piirkond geneetiliselt muundatud organismide vabaks piirkonnaks

(teatavaks tehtud numbri K(2009) 8438 all)

(Ainult portugali keelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

(2009/828/EÜ)

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON,

Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Taani, Prantsusmaa, Läti, Malta ja Rumeenia esitasid oma seisukohad.

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikli 95 lõiget 6,

ÜHENDUSE ÕIGUSAKTID

ning arvestades järgmist:

- (4) Asutamislepingu artikli 95 lõigetes 5 ja 6 on sätestatud järgmiselt.

MENETLUS

- (1) Portugali alaline esindus Euroopa Liidu juures teatas komisjonile EÜ asutamislepingu artikli 95 lõike 5 kohaselt 5. mai 2009. aasta kirjaga piirkondliku määruse eelnõust (edaspidi „määruse eelnõu“), millega kuulutatakse Madeira autonoomne piirkond geneetiliselt muundatud organismide (GMO) vabaks piirkonnaks. Määruse eelnõule oli lisatud seletuskiri ja dokument, milles on sätestatud Madeira autonoomse piirkonna geneetiliselt muundatud organismide vabaks piirkonnaks kuulutamise põhjendused ja õigustused.
- (2) Komisjon teatas 26. juuni 2009. aasta kirjas Portugali ametiasutustele, et sai EÜ asutamislepingu artikli 95 lõike 5 alusel esitatud teatise kätte ning et teatise kuuekuuline läbivaatusperiood vastavalt artikli 95 lõikes 6 sätestatule algas teatise kättesaamisest. Portugali teatise ei sisaldunud viiteid teaduskirjandusele, uuringutele ega muule asjaomast argumentatsiooni toetavale teaduslikule teabele. Seepärast palus komisjon kirja teel Portugali oma teatist täiendada asjakohase teaduskirjandusega seotud konkreetsema teabega, milles esitatakse Madeira piirkonnale iseloomulikel probleemidel põhinevad keskkonnavõi töökeskkonna kaitset käsitlevad tõendid. Portugal esitas täiendava teabe 31. juulil 2009.
- (3) Komisjon avaldas taotlust käsitleva teatise ka *Euroopa Liidu Teatajas*,⁽¹⁾ et teavitada teisi asjaomaseid isikuid riiklikest meetmetest, mida Portugal kavatses võtta.

„5. (...) Kui pärast ühtlustamismeetme võtmist nõukogus või komisjonis liikmesriik peab vajalikuks ühtlustamismeetme võtmise järel ainuomaselt selles liikmesriigis ilmneva probleemi tõttu kehtestada keskkonna ja töökeskkonna kaitsega seotud uutel teaduslikel tõenditel põhinevaid siseriiklikke norme, teatab ta kavandatavatest normidest ja nende kehtestamise põhjustest komisjonile.

6. Komisjon kinnitab kõnealused siseriiklikud normid või lükkab need tagasi kuue kuu jooksul pärast lõigetes 4 ja 5 osutatud teatamist, olles eelnevalt kindlaks teinud, kas need on või ei ole suvalise diskrimineerimise vahendid või liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piirangud, ja kas need kujutavad või ei kujuta endast takistust siseturu toimimisele.

Kui komisjon selles ajavahemikus otsust ei tee, loetakse lõigetes 4 ja 5 osutatud siseriiklikud normid kinnitatuks.

Kui seda õigustab küsimuse keerukus ja kui puudub oht inimeste tervisele, võib komisjon asjaomasele liikmesriigile teatada, et käesolevas lõikes osutatud ajavahemikku võidakse pikendada veel kuni kuus kuud.”

⁽¹⁾ ELT C 139, 19.6.2009, lk 2.

TEATATUD SISERIIKLIKUD KAVANDATUD ÕIGUSNORMID

Teatatud siseriiklike õigusnormide kohaldamisala

- (5) Määruse eelnõu artikli 1 kohaselt on Madeira autonoomne piirkond kuulutatud alaks, kus ei viljelda geneetiliselt muundatud organismide (GMO) liike. Artikli 2 kohaselt keelatakse geneetiliselt muundatud organisme sisaldava taimede või seemnete paljundusmaterjali sissetoomine Madeira autonoomsesse piirkonda ja ka selle kasutamine põllumajanduses. Artiklis 3 määratletakse mõlema eelmise artikli sätete rikkumine haldusõigusrikkumisena ja artiklis 4 sätestatakse täiendavad karistused. Artiklis 5 sätestatakse uurimist, vastutusele võtmist ja haldusõigusrikkumist käsitlevad sätted ja artiklis 6 trahvimenetluste kasutamine.

Teatatud kavandatud siseriiklike õigusnormide mõju ühenduse õigusaktidele

- (6) Koostoimes selgitava märkusega viitab nende õigusnormide kohaldamisala sellele, et need õigusnormid mõjutavad peamiselt

— Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiivi 2001/18/EÜ (geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta),⁽¹⁾ (edaspidi „direktiiv 2001/18/EÜ“) C osa (artiklid 12–24) kohaselt lubatud geneetiliselt muundatud seemnesortide viljelemist;

— nõukogu 23. aprilli 1990. aasta direktiivi 90/220/EMÜ (geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda päästmise kohta)⁽²⁾ kohaselt juba lubatud selliste geneetiliselt muundatud seemnesortide viljelemist, mis on nüüd teatatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1829/2003 (geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta, edaspidi „määrus (EÜ) nr 1829/2003“)⁽³⁾ artiklite 8 ja 20 kohaselt olemasolevate toodetena;

— määruses (EÜ) nr 1829/2003 lubatud geneetiliselt muundatud seemnesortide viljelemist.

- (7) Direktiiv 2001/18/EÜ põhineb EÜ asutamislepingu artiklil 95. Selle eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigusakte ja menetlusi, et anda lube geneetiliselt muundatud

organismide (GMOde) jaoks, mis on ette nähtud tahtlikuks keskkonda viimiseks. Vastavalt artiklile 34 pidid liikmesriigid kõnealuse direktiivi siseriiklikku õigusesse üle võtma 17. oktoobriks 2002.

- (8) Määruse (EÜ) nr 1829/2003 artikli 1 kohaselt on kõnealuse määruse eesmärk a) luua baas inimeste ja loomade elu, tervise ja heaolu, keskkonna ja tarbijate huvide kõrge kaitseaste tagamiseks seoses geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kasutamisega, tagades samal ajal ka siseturu tõhusa toimimise; b) sätestada geneetiliselt muundatud toidu ja sööda lubamise ja järelevalve ühenduse kord ning c) kehtestada geneetiliselt muundatud toidu ja sööda märgistamist käsitlevad sätted.

PORTUGALI ESITATUD PÕHJENDUS

- (9) Seaduse eelnõu käsitlev teave, milles tõlgendatakse kõnealuse seaduse mõju ja vastavust ühenduse õigusaktidele, on esitatud

— koos 5. mai 2009. aasta teatisega esitatud dokumendis pealkirjaga „Madeira autonoomse piirkonna kui „Geneetiliselt muundatud organismide (GMO) vaba piirkonna“ kehtestamine – argumendid“;

— 31. juulil 2009 esitatud täiendavas teabes pealkirjaga „Madeira autonoomse piirkonna kui geneetiliselt muundatud organismide (GMO) vaba piirkonna kehtestamine – täiendav teave“.

- (10) Oma põhjenduses osutab Portugal põllumajanduslikele ja looduslikele põhjustele.

- (11) Põllumajanduslik põhjus on see, et geneetiliselt muundatud põllunduskultuure ning tavapäraseid ja/või mahepõllunduskultuure ei ole võimalik Madeira autonoomses piirkonnas üheaegselt viljelda. Eelkõige nimetatakse selliseid aspekte nagu vahemaa põldude vahel, piiririvad, erinevate kasvutsüklitega sortide külvamine, paopaigad, õietolmupüüniste või õietolmu leviku vältimiseks tõkete paigaldamine, külvikorrasteemid, taimekasvatustoodangu tsüklid, külvipindade suuruse vähendamine asjakohase maaharimise abil, põllupeenarde populatsiooni majandamine, optimaalsete külvikuupäevade valimine, seemnete segamise vältimiseks nendega hoolikalt ümberkäimine või põllule ja põllult ära ning põldude äärealadel sõitmisel maharaputamise käigus seemnete leviku vältimine.

⁽¹⁾ EÜT L 106, 17.4.2001, lk 1.

⁽²⁾ EÜT L 117, 8.5.1990, lk 15.

⁽³⁾ ELT L 268, 18.10.2003, lk 1.

- (12) Looduslik põhjus on asjaolu, et geneetiliselt muundatud organismide loodusesse (Madeira autonoomse piirkonna puhul Madeira loodusmetsa) pääsemise mõjusid ei ole veel asjakohaselt uuritud, kuigi on avaldatud mitmeid artikleid geneetiliselt muundatud organismide tahtliku loodusesse laskmisega seotud probleemide tagajärgede ning neist tingitud arvatavate keskkonnamõjude kohta. Siiski võib olla ka muid potentsiaalseid ohte, mis ei ole kõnealuste teadusuuringutega hõlmatud.
- (13) Looduslike põhjustena nimetatakse veel järgmisi:
- a) geneetiliselt muundatud sortidega tehtud esialgsed katsed;
 - b) geneetiliselt muundatud sortide invasiivseid omadusi esitav näidis;
 - c) näidise vastasmõju geneetiliselt muundatud organismi sisaldavate taimede kasutamisele;
 - d) geneetiliselt muundatud taimede risttolmlemise võime;
 - e) paralleelmõjud teiste liikidega;
 - f) toksiiniide tootmine;
 - g) vastastikune kõrvalmõju;
 - h) geneetilise muundamisega seotud mõjud;
 - i) seos kehvade põllumajandustavadelega;
 - j) geenide ülekande;
 - k) mõjud toiduahelale.
- (14) Eespool esitatust lähtuvalt jõuab Portugal järeldusele, et geneetiliselt muundatud materjali sissetoomisel Madeira autonoomsesse piirkonda võivad olla erakordselt ohtlikud tagajärjed Madeira keskkonnale üldiselt (oleks mõttetu eristada põllumajandus- ja metsanduspiirkondi). Kuigi selles valdkonnas puuduvad usaldusväärsed teooriad, uurimistööd ja eksperimendid ning teoreetilised paralleelid, on põhjust arvata, et geneetiliselt muundatud organismide tahtliku loodusesse laskmisega on oht loodusele suur, ähvardades Madeira keskkonda ja ökoloogilist käekäiku sel moel, et nende kasutuselevõtmisega ei tasuks riskida ei otse põllumajandussektoris ega isegi mitte eksperimendi korras.

ÕIGUSLIK HINNANG

- (15) EÜ asutamislepingu artikli 95 lõiget 5 kohaldatakse uute riiklike meetmete suhtes, mis on keskkonna või töökeskkonna kaitsel põhinedes ühtlustamismeetme võtmise järel ainuomastel selles liikmesriigis ilmneva probleemi tõttu vastuolus ühenduse ühtlustamismeetmes esitatud nõuetega ning mis põhinevad uutel teaduslikel tõenditel.
- (16) Vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 95 lõikele 6 kinnitab komisjon kõnealused siseriiklikud õigusnormid või lükkab need tagasi, olles eelnevalt kindlaks teinud, kas need on või ei ole meelevaldse diskrimineerimise vahendid või liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piirangud, ja kas need kujutavad või ei kujuta endast takistust siseturu toimimisele.
- (17) Sellest olenemata võib komisjon sama sätte kohaselt ja kui seda õigustab küsimuse keerukus ning kui puudub oht inimeste tervisele, asjaomasele liikmesriigile teatada, et kõnealuses lõikes osutatud ajavahemikku võidakse pikendada veel kuni kuus kuud.
- (18) Portugali asutuste 5. mail 2009. aastal esitatud teatisega soovitakse saada heakskiitu määruse eelnõu kehtestamisele.
- (19) Portugal ei täpsustanud seda Euroopa Ühenduse õigusakti, millest kõnealune määruse eelnõu erineb. Geneetiliselt muundatud organismide viljelemine on suures osas reguleeritud direktiiviga 2001/18/EÜ ja määrusega (EÜ) nr 1829/2003.
- (20) Asutamislepingu artikli 95 lõikes 5 on sätestatud, et kui liikmesriik peab vajalikuks kehtestada riiklikud eeskirjad, mis kalduvad ühtlustamismeetmest kõrvale, peab liikmesriik võtma aluseks järgmised kumulatiivsed tingimused ⁽¹⁾:
- uued teaduslikud tõendid;
 - seotus keskkonna või töökeskkonna kaitsmisega;
 - liikmesriigile eripärane probleem;
 - probleemi tekkimine pärast ühtlustamismeetme vastuvõtmist.

⁽¹⁾ EKL, C-439/05 P ja C-454/05 P, punktid 56–58.

- (21) Portugali esitatud põhjendustes viidatakse peamiselt geneetilisel muundatud sortide viljelemise võimalikele keskkonnamõjudele. Teatises sisaldub selliste laialdaste ja keerukate küsimuste analüüs nagu geneetilisel muundatud sortidega tehtud esialgsed katsed, geneetilisel muundatud sortide invasiivseid omadusi esitav näidis, näidise vastasmõju geneetilisel muundatud organismi sisaldavate taimede kasutamisele, geneetilisel muundatud taimede risttolmlemise võime, paralleelmõjud teiste liikidega, toksiiniide tootmine, vastastikune kõrvalmõju, geneetilise muundamisega seotud mõjud, seos kehvade põllumajandustavadega, geenide ülekannet ja mõjud toiduahelale.
- (22) Neist põhjendustest tuleneb põhjaliku teadusliku riskianalüüsi vajadus, et hinnata, kas esitatud teaduslikud tõendid on seotud keskkonna- või töökeskkonna kaitsega, mis põhineb pärast direktiivi 2001/18/EÜ ja määruse (EÜ) nr 1829/2003 või muude asjaomaste EÜ õigusnormide vastuvõtmist tekkinud ja Madeira autonoomsele piirkonnale iseloomulikel probleemidel. Kõnealust hindamist peaks teostama Euroopa Toiduohutusamet (EFSA), kes vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määruse (EÜ) nr 178/2002 (millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused)⁽¹⁾ artikli 22 lõikele 2 annab ühenduse õigusaktide ja suundumustega seoses teadusnõu ning teadus- ja tehnobi kõigis valdkondades, millel on otsene või kaudne mõju toidu ja sööda ohutusele, annab ka sõltumatut teavet kõigis kõnealuste valdkondade küsimustes ning teavitab riskidest. Lisaks sellele esitab EFSA vastavalt kõnealuse määruse artiklile 29 komisjoni taotluse korral teadusliku arvamuse ameti mis tahes tegevusvaldkonna küsimuses ning igal juhul, kui ühenduse õigus näeb ette ametiga konsulteerimist.
- (23) Sel põhjusel saatis komisjon 23. septembril 2009 Euroopa Toiduohutusametile mandaadi, paludes ametil Portugali esitatud uute tõendite ja EÜ asutamislepingu artikli 95 lõikes 5 sätestatud nõuete alusel hinnata, kas konkreetsed tõendid on seotud asjaomasele piirkonnale ehk Madeira autonoomsele piirkonnale iseloomulikel probleemidel põhineva keskkonna- või töökeskkonna kaitsega.
- (24) Sellistes tingimustes on EFSA arvamust vaja enne Portugali teatist käsitleva otsuse vastuvõtmist. Võttes arvesse Portugali teatises esitatud võimalike kahjulike keskkonnamõjude ja geneetilisel muundatud organismide viljelemise seega seotud teadusaspektide keerukuse suurenenud ulatust, on vaja EFSA-le enne arvamuse vastuvõtmist võimaldada põhjendatud ajavahemik. Seepärast palus komisjon EFSA-t esitada oma arvamused 31. jaanuariks 2010.
- (25) Portugali esitatud põhjenduses ei ole eriliselt viidatud sellele, et Madeira autonoomses piirkonnas geneetilisel muundatud organismide viljelemisest tuleneks oht inimestevisele. Erilisel moel osutatakse keskkonna ja ökoloogilise käekäiguga seotud ohtudele, kuid ei esitata ühtegi tõendit, mis käsitleks kas kindlakstehtud või võimalikke inimtervist mõjutavaid ohte. Kõik teaduslikud põhjendused on keskendunud üksnes Madeira põllumajandusküsimustele ja bioloogilisele mitmekesisusele.
- (26) Eespool osutatud küsimuse keerukuse tõttu puudub oluline teaduslik toetus, mis on vajalik selleks, et võtta vastu otsus EÜ asutamislepingu artikli 95 lõike 6 punktis 1 sätestatud kuue kuu jooksul ehk 4. novembriks 2009. Võttes arvesse küsimuse kompleksust ja inimtervist mõjutava ohu puudumist, peaks komisjon vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 95 lõike 6 punktile 3 pikendada Portugali teatise kohta otsuse tegemise tähtaega veel kuue kuu võrra, nimelt 4. maini 2010.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Ajavahemikku, mille jooksul heaks kiita või tagasi lükata Portugali Vabariigi vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 95 lõikele 5 teatatud piirkondliku määruse eelnõu, milles kuulutatakse Madeira autonoomne piirkond geneetilisel muundatud organismide vabaks piirkonnaks, on pikendatud 4. maini 2010.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud Portugali Vabariigile.

Brüssel, 3. november 2009

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Stavros DIMAS

⁽¹⁾ EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1.